

## МІЖНАРОДНІ УГОДИ ПРО УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

**КОНОНЕНКО Валерій,**

*д.ю.н., професор кафедри міжнародного права  
та права Європейського Союзу*

*Навчально-наукового інституту права  
Державного податкового університету*

**МУХІН Ігор,**

*к.філос.н., доцент,*

*доцент кафедри міжнародного права  
та права Європейського Союзу*

*Навчально-наукового інституту права  
Державного податкового університету*

Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування (далі – МУПО) є необхідним інструментом в умовах глобальної економіки. Вони не лише сприяють уникненню подвійного оподаткування, а й є важливим механізмом захисту прав платників податків. Спільні зусилля у сфері міжнародного співробітництва та вдосконалення МУПО є ключовим елементом стабільного та справедливого податкового середовища.

Подвійне оподаткування відбувається, коли один і той самий об'єкт оподатковується більше одного разу за відповідний проміжок часу в межах однієї або кількох податкових юрисдикцій. Зовнішнє (міжнародне) подвійне оподаткування виникає при конфлікті між різними самостійними податковими юрисдикціями, що призводить до ускладнень при визначенні, яка саме держава повинна оподатковувати платника податків та визначати об'єкт оподаткування [2, с. 179].

Угоди про уникнення подвійного оподаткування в сучасних економіко-правових умовах стали необхідною складовою міжнародних економічних відносин та зовнішньої політики. Завдяки нормам міжнародних податкових угод вдається досягти більшої ясності у фіскальних режимах різних країн і встановити ефективні механізми взаємодопомоги та обміну інформацією про діяльність платників податків. Тому в практиці особливо важливим є принцип добросовісності виконання міжнародного договору (*pacta sunt*

servanda), що передбачає, що для інтерпретації термінів міжнародного договору про уникнення подвійного оподаткування всі країни, які не визначили інше, мають застосовувати єдине тлумачення, яке базується переважно на Коментарях до Модельної конвенції ОЕСР (за редакцією, діючою на момент укладення відповідної угоди між державами) [3]. Вірне тлумачення таких норм договору є ключовим для подальшого застосування правових механізмів уникнення подвійного оподаткування та захисту прав та інтересів платників податків. Однією з основних задач у вирішенні проблеми усунення подвійного оподаткування є чітке визначення податкових юрисдикцій між зацікавленими державами, що досягається через конкретизацію дії податкових договорів. Зазвичай перші три статті угод про уникнення подвійного оподаткування містять загальні положення дії цих угод [2, с. 179].

Уникнення подвійного оподаткування, досягається державами завдяки використанню різних засобів і обов'язково включає певні компроміси у своїх фінансальних інтересах, щонайменше з боку однієї з країн [3].

Також у випадках, коли положення конвенцій щодо уникнення подвійного оподаткування, укладених між Україною та іншими державами, не містять чітких визначень основних критеріїв правил уникнення подвійного оподаткування (критеріїв резидентства, здійснення діяльності, постійного представництва тощо), а вказують на національне законодавство можуть мати місце порушення інтересів платників податків. Це призводить до проблем у зв'язку з різницею у визначенні таких критеріїв в різних країнах, а також створює проблему їх кваліфікації. До ключових термінів, недостатньо визначених у положеннях конвенцій і що викликає конфлікт при їх визначенні в національній правовій системі України та інших держав, входять, зокрема, «незалежні особисті послуги» та «залежні особисті послуги» [4, с. 147].

Уникнення подвійного оподаткування є важливим аспектом в міжнародних відносинах та економічній сфері. Цей принцип визначає

необхідність узгодження оподаткування доходів та майна між двома або більше країнами з метою запобігання подвійному нарахуванню податків на одні й ті ж об'єкти оподаткування. Ключові аспекти важливості уникнення подвійного оподаткування проявляються в наступному:

- стимулює розвиток міжнародного бізнесу, оскільки компанії можуть більш ефективно планувати свою діяльність та інвестування, маючи впевненість, що їхні прибутки не будуть обкладені податками в обох країнах;
- сприяє надходженню міжнародних інвестицій, оскільки інвестори відчують більшу впевненість у тому, що їхні доходи не будуть зменшені подвійним оподаткуванням;
- дозволяє зберігати справедливість у розподілі податкового навантаження між країнами та уникнути надмірного обкладення оподатковуваних об'єктів;
- сприяє розвитку міжнародної співпраці та дипломатичних відносин між країнами.

Загалом, ефективне уникнення подвійного оподаткування є ключовим елементом створення стабільного та привабливого податкового середовища для бізнесу та інвесторів, сприяючи тим самим розвитку глобальної економіки.

Метою забезпечення прав платників податків є запобігання можливим порушенням правопорядку, припинення неправомірних дій, усунення перешкод у здійсненні суб'єктивних прав, відновлення порушених прав, забезпечення справедливості та законності, а також усунення загрози порушення чи оскарження цих прав. Під механізмом захисту прав платників податків слід розуміти сукупність юридичних та організаційних засобів, передбачених законодавством, що утворюють систему для адекватного обмеження майнових прав платників податків під час виконання податкових обов'язків [1, с. 11]. Одним з таких механізмів є система міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування, зокрема, передбачена в них процедура взаємного узгодження, яка сприяє не тільки уникненню

подвійного оподаткування, усуненню можливостей для міжнародного ухиляння від сплати податків, але й захисту інтересів суб'єктів підприємництва і дерегуляції економічної діяльності [див.: 5].

Висновок: міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування виступають важливим механізмом захисту прав платників податків у світовому масштабі. Ці угоди призначені для уникнення ситуацій, коли один і той самий об'єкт оподаткування стає предметом оподаткування в двох різних країнах.

Основною метою міжнародних угод про уникнення подвійного є установлення чіткої системи розподілу податкових компетенцій між країнами-учасницями. Це досягається через визначення правил, за якими дохід може бути оподаткований тією чи іншою країною. Зазвичай це базується на принципах, визначених у моделі подвійного оподаткування, розробленій Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

Міжнародні угоди про уникнення подвійного встановлюють правила визначення податкової юрисдикції, уникнення подвійного оподаткування, процедур вирішення податкових спорів, а також надають платникам податків певні гарантії та захист прав у випадку податкових спорів між країнами.

#### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Адміністративно-правовий захист прав платників податків: навч. посібн. / Ковалів М. В., Єсімов С. С., Проць І. М. та ін. Львів : СПОЛОМ, 2021. 240 с.
2. Демянчук Ю.Г. Деякі аспекти визначення сфери дії міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування в Україні. Закарпатські правові читання. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів 29-30 квітня 2010 року : у 2-х т. Ужгород : ЗакДУ, 2010. Т. 1. С. 178-180.
3. Проблеми оподаткування в мирний час та в умовах воєнного стану обговорили на науково-практичній конференції. Судова влада України. 11.07.2022. URL: <https://dn.arbitr.gov.ua/archive/1293896/>
4. Нікітін В.В. Поняття незалежних та залежних особистих послуг в контексті уникнення подвійного оподаткування. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 6, том 2. С. 146-150.
5. Тимченко Л., Кононенко В. Розвиток процедури взаємного узгодження щодо уникнення подвійного оподаткування як необхідна складова європейської інтеграції України Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 жовтня 2022 р.). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 288-292.

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА**

**Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу**

# **Права людини в сучасних умовах: гуманістичний та безпековий вимір**

*Матеріали круглого столу  
з нагоди  
Міжнародного дня прав людини*

**29 листопада 2023 р.**

**ІРПІНЬ-2024**

УДК 341.1/8

### **ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ**

**Чернецька О. В.** – к.ю.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету;

**Лісова К. С.** – к.і.н., доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету.

**Анісімова М. Ф.** – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету;

**Права людини в сучасних умовах: гуманістичний та безпековий вимір:** матеріали круглого столу (29 листопада 2023 р.). м. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. 124 с.

У збірнику матеріалів стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих та презентованих під час проведення круглого столу кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту Державного податкового університету 29 листопада 2023 р.

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
Навчально-наукового інституту права,  
протокол №9 від 8 січня 2024 р.*

*Матеріали публікуються в авторській редакції.*

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Чернецька О. В.</b> Забезпечення прав людини: міжнародні стандарти та національний вимір.....                                                                      | 5  |
| <b>Фокін Я. Ф.</b> Роль міжнародних організацій у забезпеченні безпеки в контексті російсько-українського конфлікту: оцінка ефективності та перспективи розвитку..... | 8  |
| <b>Анісімова М. Ф.</b> Трибунал АДНОС щодо колишньої Югославії: чи скористається спадком Україна?.....                                                                | 11 |
| <b>Денисюк С. Г.</b> Участь Швейцарії у зборі доказів фактів воєнних злочинів в Україні.....                                                                          | 16 |
| <b>Лісова К. С.</b> Порушення прав дітей в умовах війни: міжнародно-правовий аспект.....                                                                              | 20 |
| <b>Бак В. І.</b> Міжнародно- правові механізми захисту екологічних прав в реаліях війни.....                                                                          | 26 |
| <b>Кононенко В. П, Мухін І. М.</b> Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування як механізм захисту платників податків.....                                | 34 |
| <b>Олійник І.</b> Співвідношення національних та міжнародних стандартів в сфері прав людини.....                                                                      | 38 |
| <b>Федан Л.</b> Трансформація системи міжнародної безпеки: потрібна чи ні?.....                                                                                       | 45 |
| <b>Скрипець В.</b> Необхідність реформування міжнародної системи безпеки: перспективи та виклики.....                                                                 | 50 |
| <b>Тарасенко А.</b> Питання та перешкоди ратифікації Римського статуту в сучасних умовах.....                                                                         | 53 |
| <b>Іскович В.</b> Ефективність міжнародно-правових механізмів захисту прав людини в умовах збройного конфлікту рф проти України.....                                  | 59 |
| <b>Бобир І.</b> Універсальність та контекстуальність міжнародно-правових стандартів прав людини: пошук балансу в глобалізованому світі.....                           | 62 |
| <b>Чорноіван Я.</b> Виклики захисту прав людини в умовах воєнного стану.....                                                                                          | 65 |
| <b>Демчук М.</b> Рада Європи як суб'єкт забезпечення захисту прав людини.....                                                                                         | 68 |

|                                                                                                                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Динюк А.</b> Правові принципи та гарантії захисту прав людини в Конституції України та Європейській конвенції про захист прав людини: порівняльний аналіз.....         | 71  |
| <b>Шаповалова А. , Самгородська С.</b> Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини під час збройних конфліктів.....                                                  | 75  |
| <b>Мєдведєва М.</b> Співвідношення міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права.....                                                                | 79  |
| <b>Черненко В.</b> Взаємодія між міжнародним захистом прав людини та міжнародним гуманітарним правом в умовах воєнного стану.....                                         | 84  |
| <b>Кириченко К.</b> Взаємодія міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права в умовах збройного конфлікту в Україні.....                              | 87  |
| <b>Смородінова М. , Теслицький А.</b> Міжнародне гуманітарне право та біженці: аналіз захисту біженців та внутрішнього переміщених осіб в умовах збройного конфлікту..... | 92  |
| <b>Лущик М.</b> Спеціальний трибунал за злочин агресії РФ проти України: доцільність створення та значення.....                                                           | 95  |
| <b>Константинова О.</b> Діяльність ООН у сфері захисту прав людини.....                                                                                                   | 99  |
| <b>Юрченко Ю.</b> Роль ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій у забезпеченні захисту прав людини.....                                                          | 102 |
| <b>Бондаренко А., Мізецька Д.</b> Європейський суд з прав людини як цілісний механізм Ради Європи у сфері дотримання прав людини.....                                     | 106 |
| <b>Куріло Т.</b> Інститут Уповноваженого по правам дитини: проблеми та шляхи удосконалення.....                                                                           | 111 |
| <b>Зайчук Л.</b> Безпека в кіберпросторі як важлива складова захисту прав людини в інформаційному суспільстві.....                                                        | 115 |
| <b>Мазур Т.</b> Права людини за умови проведення виборів під час воєнного стану.....                                                                                      | 118 |